

Голові спеціалізованої вченої ради Д 52.051.11 Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
доктору наук з державного управління, професору
Горнику В.Г.

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію Дідика Андрія Михайловича на тему: «Формування державної інвестиційної політики України», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність обраної теми досліджень.

На сьогодні тиск зовнішніх чинників (фінансових, логістичних, політичних) разом із зміною внутрішніх орієнтирів стимулюють зміну парадигми побудови української економіки, зміни її структури, перебудову зовнішніх зв'язків, розкриття внутрішнього виробничого потенціалу. Останні п'ять років стали справжнім випробуванням для української та світової економіки. Ковидний і постковидний періоди, війна в Україні, а також масштабні геополітичні процеси, що відбулись за цим, стали причиною запуску масштабної трансформації економічних систем, істотну зміну, а в окремих випадках - повний злам орієнтирів розвитку.

У подібних умовах відкриваються широкі можливості для розвитку вітчизняного підприємницького середовища. Проте, поточна структурна перебудова економічних процесів має стати каталізатором усунення ключових бар'єрів поліпшення бізнес-клімату, що залежать від держави: правових, адміністративних, операційних. Водночас фундаментом нової державної економічної політики має стати наголос на розширенні інвестиційних можливостей для бізнесу, розширення переліку інструментів стимулювання інвестиційної активності. Однією з основних ланок поточної державної політики має стати реалізація політики підвищення доступу фінансування для бізнесу за допомогою банківського сектора.

Одним з ключових індикаторів стану економічної активності є показник інвестицій в основний капітал, що є однією з визначальних складових ефективності використання фінансових коштів у реальній економіці.

У зв'язку з цим дисертаційне дослідження, в якому зроблено спробу обґрунтування науково-практичних рекомендацій є, безперечно,

актуальним, оскільки одержані результати спрямовані на вирішення конкретних питань щодо формування державної інвестиційної політики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Обґрунтованою слід вважати пропозицію щодо доповнення класифікацію елементів формування державної інвестиційної політики, наступними векторами державного регулювання інвестиційної сфери, а саме: організаційно-правовий (фіскальне регулювання – нарощування маси податкових зобов'язань податкового тягаря); функціонально-стабілізуючий (орієнтація забезпечення поточних бюджетних потреб і стабілізація соціальних процесів); бюджетно-фінансовий (залучення державного та приватного капіталів); алокація активів (розміщення фінансових ресурсів у межах визначеної сукупності інвестиційних інструментів); податкове стимулювання (спеціальні економічні зони, зниження ставки податку, інвестиційні надбавки); моніторинг стану розроблення та реалізації інвестиційних проєктів або програм (розгляд поданих суб'єктами інвестиційної діяльності звітів, складання рекомендованих висновків), що забезпечить розвиток економіки України та забезпечити її економічну безпеку (с. 57, 59-63, 65-67, 71-75).

Цікавою є пропозиція дисертанта щодо уточнення поняття державної інвестиційної політики як єдності підходів, а саме: відновлення та розвитку інфраструктури (відновлення зруйнованих / пошкоджених об'єктів критичної інфраструктури за рахунок системної фінансової підтримки з боку міжнародних партнерів); інвестиційної оцінки вартості (фінансова стійкість та платоспроможність підприємств у процесі здійснення інвестиційної діяльності, формування на основі довготермінових перспектив оптимальної ліквідності інвестицій та можливості швидкого реінвестування капіталу); інституційно-організованої взаємодії соціально-економічних відносин (залучення інститутів громадянського суспільства до розробки та формування нормативно-правових актів органами державної влади), які виникають між суб'єктами (державою та суспільством), з метою створення оптимального інвестиційного клімату, що забезпечить нарощення соціальної підтримки (перерозподіл національного доходу з метою реалізації інвестиційного договору) та соціального благополуччя (створення сприятливого інвестиційного клімату для платіжного балансу), що забезпечить реалізацію повоєнної модернізації національної економіки з дотриманням балансу між інтересами держави та населення (с. 25-28, 31, 35-38, 41-44, 48-51).

Заслуговує на увагу виділення автором методичних підходів до оцінки ефективності реалізації соціально орієнтованої державної інвестиційної політики в умовах децентралізації на підставі функціонально-стабілізуючого підходу, за рахунок забезпечення поточних інвестиційних потреб на стабілізацію соціальних процесів, що забезпечує

розвиток людських ресурсів через механізми інвестування (забезпечення координації дій органів виконавчої влади, схвалення середньострокового плану пріоритетних публічних інвестицій, формування пропозицій щодо стратегічних пріоритетів здійснення публічних інвестицій, оцінювання галузевих (секторальних) стратегій щодо пріоритетів здійснення публічних інвестицій), що забезпечить створення сприятливих умов для залучення в Україну значних інвестицій (внутрішніх і зовнішніх), створення нових робочих місць, стимулювання економічного розвитку регіонів та зростання конкурентоспроможності економіки України (с. 78, 81-84, 87-89, 91).

Автором запропоновано інституційний підхід до моніторингу результатів державної інвестиційної політики за напрямками: ринково-інституціональний (компроміс між ринковими та державними регулятивними механізмами міжнародної економічної інтеграції); дирижистський (індикативне державне планування, принцип вибіркової державної економічної політики, підтримки привілейованих галузей); ліберальний інтергувернементалізм (формування загальних інтересів держави); функціональної альтернативи (перерозподіл владних повноважень, їх делегування наддержавним структурам (головна увага приділяється функціям, які виконує міжнародна спільнота); бюджетно-податковий (забезпечення відповідними фінансовими ресурсами наявної державної програми соціально-економічного розвитку); кредитно-грошовий (зміна грошової маси, процентних ставок, бюджетне стимулювання); державні трансферти (додаткова дотація на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів; субвенції на здійснення державних програм соціального захисту; додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів; субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт), що забезпечує конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість національної економіки (с.97-99, 101-104, 109-113, 116, 121-124).

Обґрунтованість висунутих пошукувачем наукових положень підкріплюється глибоким аналізом та узагальненням теоретичного та практичного досвіду, залученими і опрацьованими офіційними статистичними матеріалами і літературними джерелами з фахових питань та використанням отриманих результатів в практичній діяльності органів державного управління.

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

Достовірність результатів і новизна досліджень, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми Класичного приватного університету «Теоретико-методологічні та філософсько-історичні основи розвитку й перспективи реформування державного управління в Україні» (номер державної реєстрації 0113U000589), «Теорія і практика публічного управління й адміністрування в Україні та зарубіжних країнах» (номер державної реєстрації 0116U002645). Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні концептуальних положень фінансово-бюджетної безпеки, що передбачають механізм державної інвестиційної політики у фінансовій сфері.

Наукова новизна одержаних результатів включає наступне:

Удосконалено: методичні підходи до оцінки ефективності реалізації соціально орієнтованої державної інвестиційної політики в умовах децентралізації на підставі функціонально-стабілізуючого підходу, за рахунок забезпечення поточних інвестиційних потреб на стабілізацію соціальних процесів, що забезпечує розвиток людських ресурсів через механізми інвестування (забезпечення координації дій органів виконавчої влади, схвалення середньострокового плану пріоритетних публічних інвестицій, формування пропозицій щодо стратегічних пріоритетів здійснення публічних інвестицій, оцінювання галузевих (секторальних) стратегій щодо пріоритетів здійснення публічних інвестицій), що забезпечить створення сприятливих умов для залучення в Україну значних інвестицій (внутрішніх і зовнішніх), створення нових робочих місць, стимулювання економічного розвитку регіонів та зростання конкурентоспроможності економіки України (с. 78, 81-84, 87-89, 91); інституційний підхід до моніторингу результатів державної інвестиційної політики за напрямками: ринково-інституціональний (компроміс між ринковими та державними регулятивними механізмами міжнародної економічної інтеграції); дирижистський (індикативне державне планування, принцип вибіркової державної економічної політики, підтримки привілейованих галузей); ліберальний інтергубернменталізм (формування загальних інтересів держави); функціональної альтернативи (перерозподіл владних повноважень, їх делегування наддержавним структурам (головна увага приділяється функціям, які виконує міжнародна спільнота); бюджетно-податковий (забезпечення відповідними фінансовими ресурсами наявної державної програми соціально-економічного розвитку); кредитно-грошовий (зміна грошової маси, процентних ставок, бюджетне стимулювання); державні трансферти (додаткова дотація на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів; субвенції на здійснення державних програм соціального захисту; додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів; субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт), що забезпечує конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість національної економіки (с. 97-99, 101-104, 109-113, 116, 121-124);

концептуальні напрями державної інвестиційної політики, які містять синтез принципів: прав власності (інтегрування управління речовими правами та їх обліку; децентралізація дозвільних процедур та встановлення практики зовнішнього оцінювання діяльності органів влади; запобігання концентрації та нераціональному використанню об'єктів речових прав власності; запровадження практики спільного володіння суспільними об'єктами права власності; встановлення захисту корпоративних прав і інвестицій, що реалізуються без участі у капіталі національних підприємств); соціально-економічних (відновлення та розвиток економіки, впровадження нових технологій, оновлення зношених основних виробничих фондів, створення нових робочих місць), які передбачають системне використання властивостей ресурсів: комплексність (багатоцільову переробку ресурсів з метою забезпечення максимального використання їх споживчих властивостей), взаємозамінність (ресурс може бути використаний для задоволення різних функціональних потреб, і кожна потреба може бути задоволена різними наборами ресурсів), взаємодоповнюваність (не може функціонувати без дотримання певних об'ємних пропорцій інших видів ресурсів), що дозволить створення ефективної моделі регулювання розвитку ресурсного потенціалу та сприятливого інвестиційного клімату в країні (с. 195-198, 202-205, 209-214, 228-231); парадигму державної інвестиційної політики, як власної активної стратегії розвитку України, яка базується на політичному механізмі та механізмах управління та захисту інтересів суб'єктів (інвестори, підприємства галузі, держава, місцеве самоврядування, наукове середовище, обслуговуючі підприємства), здатна до самоорганізації (взаємодії і зв'язку), самовдосконалення (поліпшення внутрішніх показників економічної ефективності) та інтеграцію (організаційна форма розвинутої співпраці підприємств і організацій з неформальною функціональною та управлінською структурою), що забезпечує системний підхід концепції єдиного цілого для досягнення оптимального балансу між трьома складовими розвитку України – економічною, соціальною та екологічною (с. 236, 238-241, 243, 245-249, 251-253); організаційно-економічно-управлінський механізм державної інвестиційної політики, який, на відміну від раніше існуючих, базується на принципах: участі громадськості (інформування, консультації та участь всіх зацікавлених сторін та інституцій громадянського суспільства); залученість представників бізнесу та соціальних партнерів (формування соціального діалогу, запровадження корпоративної соціальної відповідальності й державно-приватного партнерства); інтеграція політики та управління (сприяння інтеграції економічної, соціальної та екологічної політик, узгодження галузевих і регіональних політик на всіх рівнях управління); економічних інструментів (залучення міжнародної фінансової допомоги для вирішення системних питань відновлення та розвитку), програмно-цільової орієнтації (стратегічна взаємодія наукового і промислового

секторів), що забезпечить інтеграцію України до сучасної глобальної світової економічної системи як технологічно розвинутої держави з відповідним рівнем розвитку інноваційної політики та чітко сформованими стратегічними цілями (с. 256-259, 262, 264-266, 269-272).

Дістали подальшого розвитку: понятійно-категорійний апарат дослідження шляхом доповнення та уточнення змісту понять, а саме: поняття державної інвестиційної політики як єдності підходів, а саме: відновлення та розвитку інфраструктури (відновлення зруйнованих / пошкоджених об'єктів критичної інфраструктури за рахунок системної фінансової підтримки з боку міжнародних партнерів); інвестиційної оцінки вартості (фінансова стійкість та платоспроможність підприємств у процесі здійснення інвестиційної діяльності, формування на основі довготермінових перспектив оптимальної ліквідності інвестицій та можливості швидкого реінвестування капітал); інституційно-організованої взаємодії соціально-економічних відносин (залучення інститутів громадянського суспільства до розробки та формування нормативно-правових актів органами державної влади), які виникають між суб'єктами (державою та суспільством), з метою створення оптимального інвестиційного клімату, що забезпечить нарощення соціальної підтримки (перерозподіл національного доходу з метою реалізації інвестиційного договору) та соціального благополуччя (створення сприятливого інвестиційного клімату для платіжного балансу), що забезпечить реалізацію повоєнної модернізації національної економіки з дотриманням балансу між інтересами держави та населення (с. 25-28, 31, 35-38, 41-44, 48-51); класифікацію елементів формування державної інвестиційної політики, що передбачають наступні вектори державного регулювання інвестиційної сфери, а саме: організаційно-правовий (фіскальне регулювання – нарощування маси податкових зобов'язань податкового тягаря); функціонально-стабілізуєчий (орієнтація забезпечення поточних бюджетних потреб і стабілізація соціальних процесів); бюджетно-фінансовий (залучення державного та приватного капіталів); алокація активів (розміщення фінансових ресурсів у межах визначеної сукупності інвестиційних інструментів); податкове стимулювання (спеціальні економічні зони, зниження ставки податку, інвестиційні надбавки); моніторинг стану розроблення та реалізації інвестиційних проєктів або програм (розгляд поданих суб'єктами інвестиційної діяльності звітів, складання рекомендованих висновків), що забезпечить розвиток економіки України та забезпечити її економічну безпеку (с. 57, 59-63, 65-67, 71-75); методичний підхід до побудови ефектної державної інвестиційної політики, який синтезує експансивну кейнсіанську фіскальну політику (зменшення податків, трансфертні платежі у сукупності із збільшенням державних витрат на поліпшення інфраструктури) та неокласичні соціальні доктрини (економічна рівновага та прогрес суспільного виробництва залежать від ефективного використання факторів виробництва та

факторіального розподілу доходів, який забезпечує формування раціональної структури виробництва), шляхом поєднання інституційного та синергетичного підходів до державного регулювання, враховуючи системні властивості для екологізації інвестиційної діяльності, застосування якого забезпечує стабілізацію та прискорення розвитку ініціативного та самостійного регулювання фінансових ринків та відновлення навколишнього середовища (с. 155-161, 173-175, 177-179, 181-185, 188); системний підхід до ефективного управління державними витратами та публічними інвестиціями, який, на відміну від існуючого, базується на чотирисекторній моделі економіки (аграрна, виробнича, сервісна, інформаційна), де за рахунок концептуально конструйованої ефективної взаємодії фінансових та промислових інвестицій формуються всі види взаємозв'язків та взаємозалежностей в економіці, що забезпечить розвиток моделі відкритої економіки (с. 129, 131-133, 135, 139-143, 145, 147-149).

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження.

Розроблені наукові положення та пропозиції щодо формування механізмів державної податкової політики в Україні можуть бути використані у навчальному процесі при підготовці висококваліфікованих фахівців у сфері економіки та управління.

Пропозиції під час розроблення системного підходу до ефективного управління державними витратами та публічними інвестиціями Комітетом з питань фінансів, податкової та митної політики Верховної Ради України (довідка від 19.02.2025 № 02-956-02/32); запровадження методичних підходів до оцінки ефективності реалізації соціально орієнтованої державної інвестиційної політики в умовах децентралізації на підставі функціонально-стабілізуючого підходу Державної податкової служби України (довідка від 10.09.2025 № 564-09/7801-09). Практичні пропозиції використано щодо організаційно-економічно-управлінського механізму державної інвестиційної політики під час реалізації проєктів у сфері публічно-приватного партнерства Київської обласної ради (довідка від 17.02.2021 р. № 357).

Теоретичні розробки дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Класичного приватного університету при розробці та викладанні навчальних дисциплін: «Державне управління», «Публічна політика та управління» (довідка від від 16.10.2023 № 125).

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий. Основні положення дисертаційної роботи викладено в 9 наукових працях, загальний обсяг публікацій становить 4,29 друк. арк.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації.

Недоліки і побажання:

1. В дисертаційній роботі автором на стор. 26. зазначається, що у реальній господарській практиці визначають три етапи перебігу інвестиційного процесу, було би доцільно визначити суб'єкти інвестиційного процесу.

2. В дисертації автором зазначено, що у процесі моніторингу загроз фінансової безпеки країни повинен використовуватися широке коло аналітичних індикаторів, що характеризують практично всі сторони соціально-економічного розвитку країни (с. 56). На мій погляд, доцільно було б уточнити, який перелік індикаторів фінансової безпеки держави повинен включати в себе.

3. Зауваження полягає в тому, що дисертантом у другому розділі було зазначено, що державне регулювання повинне не замінювати ділову активність фірм, а створювати інституційні рамки для підприємств (стр.104). На наш погляд, доречно було б сформулювати основні вимоги до принципу індикативного планування.

4. У другому розділі автор зазначає, що державна інвестиційна політика (с. 110). Доцільно було б уточнити сутність та ролі інвестиційної політики як функції держави.

5. На с. 185 дисертаційного дослідження автор зазначає, про необхідність посилення ролі держави у підтримці та розвитку інноваційних процесів у формі актуалізації промислово-інноваційної складової державної інвестиційної політики. Нажаль, автор не зосередив своєї уваги на розробці пропозицій щодо використання державних фінансових коштів і матеріальних ресурсів.

Загальний висновок.

1. Дисертаційна робота Дідика Андрія Михайловича «Формування державної інвестиційної політики України» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на вельми актуальну тему. Вона містить теоретичні та методологічні засади, розробки науково-практичних рекомендацій щодо формування державної інвестиційної політики. Рівень проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

2. Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Дідика Андрія Михайловича «Формування державної інвестиційної політики України» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління, та відповідає «Порядку присудження наукових ступенів»,

затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. за № 567, а її автор, Дідик Андрій Михайлович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент,

доктор наук з державного управління, професор, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, професор кафедри публічного управління та адміністрування

О.А. Дегтяр

